

Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040+ ehdotuksen hyväksyminen

Kaupunginhallitus 21.08.2023 § 238

Tampereen kaupunkiseudun seutuhallitus hyväksyi 31.5.2023 Rakennesuunnitelman 2040+ luonnoksen lähetettäväksi lausunnoille kaupunkiseudun kuntiin ja sidosryhmille. Sähköiset lausunnot pyydetään toimittamaan 28.8.2023 mennessä. Lausunnoissa pyydetään kiinnitettävän huomiota erityisesti kokonaisuuteen, päivityksen painopisteisiin ja toimeenpanoon sekä mahdollisiin muihin huomioihin. Käsiteltäviksi kysymyksiksi on ehdotettu seuraavia: Miten kokonaisuus tukee kaupunkiseudun kilpailukykyä ja elinvoimaa, miten kokonaisuus tukee kolmea kestävyyttä, taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen kestävyys, miten päivityksen painopisteet - vehreys, asuinalueiden eriytymisen ehkäisy, kestävä liikkuminen ja elinkeinon kehittyminen – vaikuttavat seudun tulevaisuuteen, miten Rakennesuunnitelman 2040+ toimeenpanoa tulisi priorisoida ja miten Rakennesuunnitelma 2040+ huomioidaan kuntanne/organisaationne toiminnassa/suunnittelussa.

Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040+ tarkastelee kaupunkiseutua toiminnallisena kokonaisuutena. Kuntien yhteiset rakennesuunnitelmat ovat vuodesta 2010 vahvistaneet seudun elinvoimaa osoittamalla seudullisesti merkittävät ratkaisut ja yhteistyön tarpeet. Rakennesuunnitelmat ovat pohjautuneet seutustrategioihin ja linjanneet yhdyskuntarakennetta eheyttämisen, keskustojen kehittämisen, joukkoliikenteen, asuntotuotannon ja väestönkasvun osalta.

Rakennesuunnitelman 2040+ päivityksen käynnistyessä kaupunkiseudulla on vahva kaavatilanne, mikä on työn keskeinen lähtökohta. Kuntien yleiskaavat on uudistettu tukemaan rakennesuunnitelmaa ja seudulliset ratkaisut viety maakuntakaavaan. Toinen lähtökohta on seudullisten erillissuunnitelmien ja selvitysten hyvä ajantasaisuus. Edelliset rakennesuunnitelmat ovat toteutuneet hyvin väestön kasvun, asuntotuotannon määrän ja vahvan joukkoliikenteen käynnistymisen osalta. Jatkossa elinkeinoelämän maankäyttö sekä asumisen ja asuinympäristöjen laatu kaipaavat vahvempaa yhteistyötä. Myös kestävä liikkuminen eteen tulee tehdä vielä paljon työtä. Rakennesuunnitelman päivityksessä on huomioitu myös ilmiöinä viherympäristö metsäekologisine lähtökohtineen, asuinalueiden eriytymisen ehkäisy ja uusi teollisuus. Seutustrategia Vehreä metropolimme 2040 on myös vaikuttanut päivityksen sisältöön.

Kaupunkiseudun rakennesuunnitelmalla on useita tehtäviä. Se on kuntien yhteinen viesti asukkaille, yrityksille, sijoittajille ja valtiolle siitä, millaista kaupunkiseutua haluamme rakentaa. Asiantuntijavalmistelun ja poliittisen ohjauksen lisäksi seudun asukkaat ovat osallistuneet päivitykseen. Myös elinkeinoelämän asiantuntijuutta on hyödynnetty valmistelussa. Kuntien valtuustojen hyväksyttyä rakennesuunnitelman 2040+ käynnistyy valtion ja kaupunkiseudun MAL-sopimuksen 2024–2027 valmistelu.

Liite

Ylöjärven kaupungin lausunto 21.8.2023

Oheismateriaali

Lausuntopyyntö
Rakennesuunnitelma 2040+, luonnos
Rakennesuunnitelma 2040+, esittelyaineisto

Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää antaa asiassa liitteen mukaisen lausunnon.
Päätös	Kaupunginjohtaja muutti päätösehdotustaan siten, että poistetaan lausunnon kappaleen ”5 Lopuksi” ensimmäisen kappaleen viimeinen lause: ”,seikka johon pääkaupunkiseudulla ei enää voida päästä.” Keskustelun kuluessa Hannu Ruuska ehdotti, että lausunnon seudullisten kehittämiskohteiden toinen kohta ”Ylöjärven kauko- ja lähijunaliikenteen kehittäminen” muutetaan kuulumaan ”Ylöjärven lähijunaliikenteen kehittäminen”. Erja Pelkonen kannatti Ruuskan ehdotusta. Koska oli tehty kaupunginjohtajan päätösehdotuksesta poikkeava kannatettu ehdotus, puheenjohtaja esitti suoritettavaksi äänestyksen nimenhuudolla siten, että ne, jotka kannattavat kaupunginjohtajan ehdotusta, äänestävät jaa. Mikäli ei voittaa, Ruuskan ehdotus tulee kaupunginhallituksen päätökseksi. Äänestysesitys ja -tapa hyväksyttiin yksimielisesti. Suoritetussa nimenhuutoäänestyksessä annettiin 8 jaa-ääntä (Ahonen, Haataja, Heikkilä, Jäppinen, Kiiskinen, Kotiranta, Sarvijärvi, Stenman) ja 3 ei-ääntä (Kolehmainen, Pelkonen, Ruuska), joten puheenjohtaja totesi kaupunginjohtajan ehdotuksen tulleen kaupunginhallituksen päätökseksi. Keskustelun kuluessa Hannu Ruuska ehdotti, että lausunnon seudullisten kehittämiskohteiden kolmas kohta ”Ylöjärven raitiotieliikenteen kehittäminen (valtuusto hyväksyi raitiotien tarkentavan yleissuunnitelman 13.2.2023)” muutetaan kuulumaan ”Ylöjärven raitiotieliikenteen kaavasuunnittelu ja kustannuslaskenta (valtuusto hyväksyi raitiotien tarkentavan yleissuunnitelman 13.2.2023)”. Erja Pelkonen kannatti Ruuskan ehdotusta. Koska oli tehty kaupunginjohtajan päätösehdotuksesta poikkeava kannatettu ehdotus, puheenjohtaja esitti suoritettavaksi äänestyksen nimenhuudolla siten, että ne, jotka kannattavat kaupunginjohtajan ehdotusta, äänestävät jaa. Mikäli ei voittaa, Ruuskan ehdotus tulee kaupunginhallituksen päätökseksi. Äänestysesitys ja -tapa hyväksyttiin yksimielisesti. Suoritetussa nimenhuutoäänestyksessä annettiin 7 jaa-ääntä (Ahonen, Haataja, Heikkilä, Jäppinen, Kiiskinen, Kotiranta, Stenman) ja 4 ei-ääntä (Kolehmainen, Pelkonen, Ruuska, Sarvijärvi), joten puheenjohtaja totesi kaupunginjohtajan ehdotuksen tulleen kaupunginhallituksen päätökseksi. Kaupunginhallitus hyväksyi em. äänestysten jälkeen kaupunginjohtajan muutetun ehdotuksen.

Tampereen kaupunkiseudun valtuustot hyväksyivät kaupunkisedulle ensimmäisen rakennesuunnitelman vuonna 2010, joka tähtäsi vuoteen 2030. Suunnitelma tarkistettiin vuonna 2015, jolloin tähtäin oli vuosi 2040. Seutuhallitus käynnisti rakennesuunnitelman päivitystyön 27.4.2022 ja hyväksyi ehdotuksen Rakennesuunnitelma 2040 + lähetettäväksi kuntiin käsittelyyn kokouksessaan 25.10.2023.

Rakennesuunnitelma 2040+ raportti muodostuu selostuksesta ja kolmesta teemakartasta (Arki, Rakenne sekä Elinkeinot ja yhteydet) sekä koontikartasta. Rakennesuunnitelma nojaa seutustrategiaan Vähreä metropolimme 2040.

Tarkoitus

Rakennesuunnitelmalla linjataan kaupunkiseudun yhdyskuntarakenteen ratkaisuja yli kuntarajojen seudullista elinvoimaa korostaen. Suunnitelman runkona on seudullisesti merkittävä maankäyttö ja siihen kytkeytyvä liikennejärjestelmä. Poliittisena tahdonilmauksena suunnitelman tarkoitus on vahvistaa kuntien sitoutumista omalla kaavoituksellaan seudullisiin linjauksiin. Rakennesuunnitelma on myös kaupunkiseudun viesti maakunnalliseen suunnitteluun. Rakennesuunnitelmalla tuetaan lisäksi seudun ja valtion välistä MAL-sopimusmenettelyä. Rakennesuunnitelma ei ole oikeusvaikutteinen.

Lähtökohdat

Lähtökohta-analyysin mukaan aiempien rakennesuunnitelmien ratkaisut ovat jalkautuneet hyvin kuntien kaavoitukseen ja liikenteen suunnitteluun kaupunkiseudulla. Näin ollen rakennesuunnitelman päivitys laaditaan edellisissä rakennesuunnitelmissa tehtyjen yhdyskuntarakenteeseen liittyvien valintojen päälle, niitä kunnioittaen ja tarkentaen sekä toimintaympäristön muutokset huomioiden. Työ pohjaa seudullisiin erillissuunnitelmiin mm. asumisesta, kestävästä liikkumisesta ja liikkumattomuudesta, sopeutumisesta ilmastonmuutokseen sekä vihervetokosta ja elinkeinon suurinvestoinneista. Selvitykset on esitetty suunnitelman tausta-aineistona.

Valmistelu

Työtä ovat ohjanneet kunnanhallitusten yhteiskokouksessa 10.1.2023 hyväksytyt tavoitteet:

1. Eheyttämme yhdyskuntarakennetta
2. Kehitämme keskustoja ja keskuksia
3. Parannamme asuin ympäristöjen kauneutta, laatua ja monipuolisuutta
4. Vahvistamme elinkeinoelämää ja kansainvälisyyttä
5. Lisäämme kestävästä liikkumisesta
6. Suunnittelemme palveluja ja palveluverkkoa seudullisesti
7. Vahvistamme vetovoimaista väkijoukkoa
8. Huomioimme energiamurroksen

Rakennesuunnitelma koottiin kolmessa vaiheessa seutustrategian painopisteiden pohjalta. Lumaava arki teemassa käsiteltiin seudullisesti merkittävä keskusverkko, kestävä liikkuminen, palveluiden sijoittumisen periaatteet ja sinivihervetokoston kehittäminen. Fiksun kasvun teemassa käsiteltiin joukkoliikennejärjestelmä, väestönkasvu ja sen kohdentaminen sekä asuinalueiden eriytymisen ehkäisy. Maailmalle auki teemassa käsiteltiin

seudullisesti merkittävät yritysalueet, työpaikkakeskittymisen painopisteet sekä kansallinen ja kansainvälinen saavutettavuus.

Lausunnot

Rakennesuunnitelma 2040 + luonnoksesta pyydettiin lausuntoja kaupunkiseudun kunnilta, viranomaisilta ja kehittäjäorganisaatioilta 2.6-22.8.2023. Lausunnoissa rakennesuunnitelman tavoitteita pidettiin perusteltuina, ja niiden toimeenpanoon saatettiin yleisesti sitoutua. Rakennesuunnitelman kokonaisvaltaisuutta pidettiin myös yleisellä tasolla onnistuneena. Kannanotoissa nousi esille viherrakenne ja rakennesuunnitelman rooli sen kehittämisessä. Lisäksi tunnistettiin ristiriitoja rakennesuunnitelman osoittaman kasvun ja kestävyiden samoin kuin elinkeinoelämän ja viherverkoston välillä.

Lausunnoissa tuotiin myös esille, että rakennesuunnitelma ei ole kaikilta osiltaan maakuntakaavan mukainen. Kantaa otettiin voimassa olevan maakuntakaavan puolesta, kuin myös näkemyksiä huomioitavaksi uudella maakuntakaavakierroksella.

Lausunnoissa esitettiin vain vähän konkreettisia muutosehdotuksia tai vaatimuksia liittyen rakennesuunnitelman sisältöihin. Muutokset liittyivät karttamerkintöjen selitteisiin sekä joidenkin alue- tai yhteysmerkintöjen muuttamiseen. Myös lähijunaliikenteen verkko nousi kommenteissa esille.

Lausunnoissa otettiin lisäksi kantaa seudullisen kehittämisen priorisointiin ja toimeenpanovaiheen ohjelmointiin. Rakennesuunnitelman vaikutusten arvioinnin todettiin olevan yleispiirteinen ja kiinnittävän vain vähän huomiota taloudellisiin vaikutuksiin.

Seutuhallitus käsitteli lausunnot, hyväksyi lausuntovastineet ja tehdyt korjaukset raportin selostustekstiin ja kartoille kokouksessaan 25.10.2023

Päätöksenteko

Seutuhallitus esittää, että kaupunkiseudun kunnat hyväksyvät Rakennesuunnitelman 2040+ -raportin sisältäen kartat valtuustoissa.

Rakennesuunnitelma 2040+ tiivistelmä

Tampereen kaupunkiseudun 3. rakennesuunnitelma ”Vehreä metropolimme” on kaupunkiseudun kuntien yhteinen tahtotila seudun tulevaisuuden ratkaisusta. Edellinen rakennesuunnitelma on vuodelta 2015.

Tampereen kaupunkiseutu kasvaa ja kehittyy toiminnallisena kokonaisuutena. Kuntien yhteiset rakennesuunnitelmat ovat vuodesta 2010 vahvistaneet seudun elinvoimaa osoittamalla seudullisesti merkittävät ratkaisut ja yhteistyön tarpeet. Rakennesuunnitelmat ovat pohjautuneet seutustrategioihin ja linjanneet yhdyskuntarakennetta eheyttämisen, keskustojen kehittämisen, joukkoliikenteen, asuntotuotannon ja väestönkasvun osalta.

Rakennesuunnitelman 2040 päivityksen käynnistyessä kaupunkiseudulla on vahva kaavatilanne, mikä on työn keskeinen lähtökohta. Kuntien yleiskaavat on uudistettu tukemaan rakennesuunnitelmaa ja seudulliset ratkaisut viety maakuntakaavaan. Toinen lähtökohta on seudullisten erillissuunnitelmien ja selvitysten hyvä ajantasaisuus.

Edelliset rakennesuunnitelmat ovat toteutuneet hyvin väestön kasvun, asuntotuotannon määrän ja vahvan joukkoliikenteen käynnistymisen osalta. Jatkossa elinkeinoelämän maankäyttö sekä asumisen ja asuinympäristöjen laatu kaipaavat vahvempaa yhteistyötä. Myös kestävän liikkumisen eteen tulee tehdä vielä paljon työtä. Rakennesuunnitelman päivityksessä on huomioitu myös nousevina teemoina luontoekosysteemi, asuinalueiden eriytyminen ja uusi teollisuus. Seutustrategia Vehreä metropolimme 2040 on myös vaikuttanut päivityksen sisältöön.

Rakennesuunnitelman 2040+ tavoitteet kytkeytyvät kolmeen kestävyys – ekologiseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen kestävyys. Kaupungit ja kunnat ovat avaintoimijoita kestävän siirtymän toteuttamisessa paikallisin ratkaisuin. Kahdeksan tarkempaa tavoitetta nojaavat edellisen rakennesuunnitelman tavoitteisiin.

Ratkaisuja kuvataan kolmella teemakartalla: Arki, Rakenne sekä Elinkeinot ja yhteydet. Arjen kartta esittää seudullisesti merkittävät keskukset, kestävän liikkumisen, palvelujen sijoittumisen ja seudun sinivihreän verkoston. Rakenteen kartta kuvaa kasvun kohdentumisen, asuinalueiden eriytyminen ehkäisyn sekä vahvan joukkoliikenteen vyöhykkeen. Elinkeinot ja yhteydet -kartalla tarkastellaan seudullisesti merkittävät yritysalueet, työpaikkakeskittymien painopisteet sekä kansallinen ja kansainvälinen saavutettavuus ja liikenne yhteydet. Lopuksi esitetään koostekartta keskeisimmistä painotuksista. Kartat ovat yleispiirteisiä ja nojaavat aiemmin hyväksyttyihin rakennesuunnitelmiin. Niiden tarkoitus on korostaa ajankohtaisia teemoja, jotka kaipaavat erityistä huomiota.

Kaupunkiseudun rakennesuunnitelmalla on useita tehtäviä. Se on kuntien yhteinen viesti asukkaille, yrityksille, sijoittajille ja valtiolle siitä, millaista kaupunkiseutua haluamme rakentaa.

Yhdessä tekeminen on yhtä tärkeää kuin sen tuotoksena syntynyt lopputulos. Asiantuntijavalmistelun ja poliittisen ohjauksen lisäksi seudun asukkaat ovat osallistuneet päivitykseen. Myös elinkeinoelämän asiantuntijuutta on hyödynnetty valmistelussa. Valmistelun loppuvaiheessa rakennesuunnitelmaluonnos on ollut lausuttavana kaupunkiseudun kunnissa ja sidosryhmillä.

Kuntien valtuustojen hyväksyttyä rakennesuunnitelman 2040+ käynnistyy valtion ja kaupunkiseudun MAL-sopimuksen 2024-2027 valmistelu. Rakennesuunnitelma on oikeusvaikutukseton.

Liitteet

Rakennesuunnitelma 2040+ -ehdotus
Saadut lausunnot
Lausuntovastineet

Oheismateriaali

Rakennesuunnitelma 2040+ esittelydiat

Esittelijä

Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää esittää kaupunginvaltuustolle, että se hyväksyy Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040+ ehdotuksen.

Päätös Hyväksyttiin.

Timo Toivonen liittyi kokoukseen tämän asian käsittelyn aikana klo 15.46. Katja Luojus poistui kokouksesta ja varajäsen Karita Jäppinen saapui kokoukseen tämän asian käsittelyn aikana klo 15.56.

Tontti-insinööri ja kaavoituspäällikkö poistuivat kokouksesta tämän asian jälkeen klo 16.20. Henkilöstöjohtaja saapui kokoukseen tämän asian jälkeen klo 16.20.

Kaupunginvaltuusto 11.12.2023 § 112
288/00.04.01/2023

Liitteet Rakennesuunnitelma 2040+ -ehdotus
Saadut lausunnot
Lausuntovastineet

Oheismateriaali Rakennesuunnitelma 2040+ esittelydiat

Kaupunginhallitus ehdottaa
Kaupunginvaltuusto hyväksyy Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040+ ehdotuksen.

Päätös Hyväksyttiin.